

Slutrapport Föräldrastödslinjen

Diariennr. 704-10-4978

Utvärdering av perioden 2010 09 01 – 2010 10 30

Bakgrund och syfte

Hässelby – Vällingby ligger i topp i Stockholm vad gäller antalet anmälningar som rör barn och ungdomar. Anmälningarna har ökat stadigt de senaste åren.

Preventionsforskning har speciellt fokuserat på skola och familj. En för individen fungerande skolgång anses vara förebyggande för normbrytande beteende. Men existerande forskning visar att familjeinriktade preventioner har generellt sett kraftigare effekter än skolbaserade insatser. (Socialmedicinsk tidskrift 1/2008 sid 83 -87).

Prognosen för barn som före 12 års ålder har normbrytande beteende är dyster. De tenderar att fortsätta det normbrytande beteendet och beteendet är ofta allvarligare och mer aggressivt än hos de som debuterar först i tonåren.

Aktuell forskning gällande normbrytande beteenden visar att det preventiva arbetet är av yttersta vikt. Socialtjänstens insatser inträder ofta i personers liv när katastrofen redan är ett faktum och det finns vetenskapliga belägg för att det är betydligt svårare att hitta verksamma metoder i detta skede än i ett preventivt arbete. Därför bör arbete som syftar till prevention gällande kriminalitet och missbruk prioriteras inom Socialtjänsten. (Andershed & Andershed (SiS, IMS) Normbrytande beteende i barndomen, vad säger forskningen, 2005, Gothia förlag.)

Preventionsarbete kan bedrivas på flera olika nivåer; primär-, sekundär- och tertiärprevention. Den förstnämnda syftar till att förhindra problemen innan de uppstår. Sekundärpreventionen fokuserar på en målgrupp som man ser är på väg att få problem och tertiärprevention är i stort samma som behandling. (Lagerberg och Sundelin, Risk och prognos i socialt arbete med barn, 2000, Gothia förlag).

Socialtjänsten arbetar främst med den tredje målgruppen men forskning visar att det behöver satsas betydligt mer på de två förstnämnda preventionerna. detta med hänvisning till såväl humanistiska ideal som ur ekonomiskt perspektiv.

Familjestöd/behandling är förebyggande mot barns/ ungdomars missbruk och normbrytande beteende. Det är därför angeläget att snabbt erbjuda stöd till de föräldrar som söker det. Forskning visar också att normbrott före 12 års ålder är en indikator på att det normbrytande beteendet fortsätter. Det är därför viktigt att söka upp de barn som har ett normbrytande beteende. Att erbjuda stöd till dessa barn/ungdomar och deras föräldrar är förutom att det förebygger dessa

barns/ungdomars problem på kort sikt även förebyggande på lång sikt då dessa barn också blir föräldrar en gång.

Projektet startade 2010-09-01 och syftar till att i ett tidigt skede snabbt kunna erbjuda en heltäckande och lättillgänglig förebyggande verksamhet för barn, ungdomar och deras föräldrar i Hässelby – Vällingby.

Projektet är uppbyggt kring fyra huvudverksamheter:

Föräldrastödstelefonen

Erbjudande om tre familjesamtal utan registrering,

Fältförlagd socialsekreterare

Samarbete med frivilligorganisationer.

Rekryteringen till de olika tjänsterna tog lång tid. Först i januari 2011 blev projektet fullt bemannat med en projektledare på halvtid, tre familjebehandlare på halvtid och en fältförlagd socialsekreterare på heltid.

Projektet planerades att fortgå i två år, men då Länsstyrelsen inte längre fick projektmedel att fördela till förebyggande arbete och tidiga insatser riktade till barn till missbrukare m fl måste projektet förkortas. Länsstyrelsen beslutade att de medel som ej var förbrukade den 31/8 skulle få användas året ut 2011. Projektet behövde förlängas i väntan på möjlighet att söka nya projektanslag från Folkhälsoinstitutet.

Mycket av det som fanns i projektplanen är förverkligat, dock inte allt. Bland annat har planerade familjesamtal vid förstagångsbrott inte hunnits med.

Målgrupp

Barn till missbrukare och psykiskt sköra. Barn i familjer där det förekommer våld och övergrepp och barn/ungdomar som befinner sig i riskzonen för att utveckla kriminalitet eller missbruk.

Verksamhetens innehåll

Metoder:

Information

Vi räknar med att det tar lång tid innan denna typ av verksamhet är allmänt känd. Därför har vi gjort olika informationsinsatser. Informationsansvarig inom stadsdelen har varit till stor hjälp med att sprida kunskap om projektet. Projektet har utannonserats i två lokaltidningar och information finns på stadsdelens hemsida.

En broschyr om Föräldrastödslinjen trycktes upp i januari och 270 informationsbrev och broschyrer skickades till skolor, förskolor, frivilligorganisationer, myndigheter, föreningar, bostadsföretag m fl.

Efter denna första informationsomgång har vi skrivit brev till skolor och förskolor och påmint om projektet och bl a bett dem att göra reklam för Föräldrastödslinjen på sina hemsidor. En skola hörsammade den uppmaningen. Förutom detta har vi tagit kontakt med alla skolor och förskolor och informerat om de föräldrautbildningar som stadsdelen, ABF och Svenska kyrkan anordnade under hösten.

Statistik och olika jämförelser

Statistik och jämförelser är gjorda 2011-01-01 till 2011-10-31. Projektet var fulltaligt och fungerade till 100% först 2011-01-01.

Föräldrastödstelefonen

Föräldrastödstelefonen är mycket central i projektet. Den är bemannad av en familjebehandlare varje vardag mellan kl 13 och 14. Övrig tid kan man lämna ett meddelande på telefonen så ringer familjebehandlaren upp. Det går också bra att skicka e-post och därigenom få ett skriftligt svar. Se informationsbroschyr *Föräldrastödslinjen* bilaga 1. Föräldrastödstelefonen är till för föräldrar, närstående och andra i Hässelby- Vällingby som söker efter information och stöd i frågor som gäller föräldraskapet. Man får också hjälp med att hitta rätt bland samhällsinstitutioner och frivilligorganisationer. Under perioden 110101-111031 mottog Föräldrastödstelefonen 227 samtal eller e-postmeddelanden.

Sammanlagt 104 kontakter, dvs. 46 %, ledde till stödsamtal eller familjesamtal. Stödsamtal gavs av familjebehandlare på telefon och vid behov erbjöds 3 familjesamtal hos två familjebehandlare.

En ofta förekommande fråga är hur man ska strukturera upp en separation när man har barn. För att kunna bemöta detta behov har det inom projektet tagits fram en folder som handlar om separation. Se broschyr *När föräldrar separerar*

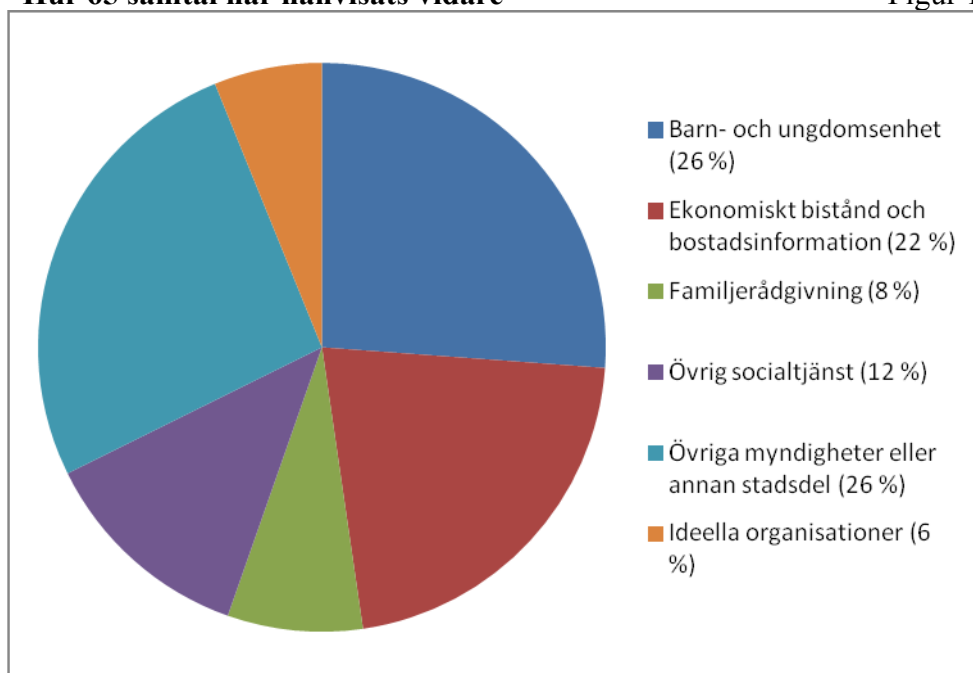
Information till föräldrar och samarbetspartners förekom i 24 kontakter, 11%
En del samtal gällde ombokningar/ avbokningar eller var felringningar 34 samtal, 15 %.

Många av de som ringde, 65 kontakter dvs. 28 % av kontakterna, hänvisades till rätt instans utan stödsamtal eller familjesamtal. De hade frågor som rörde barn och familj, andra enheter inom socialtjänsten samt andra myndigheter och föreningar.

Av nedanstående diagram framgår hur samtalen som har hänvisats vidare har fördelats.

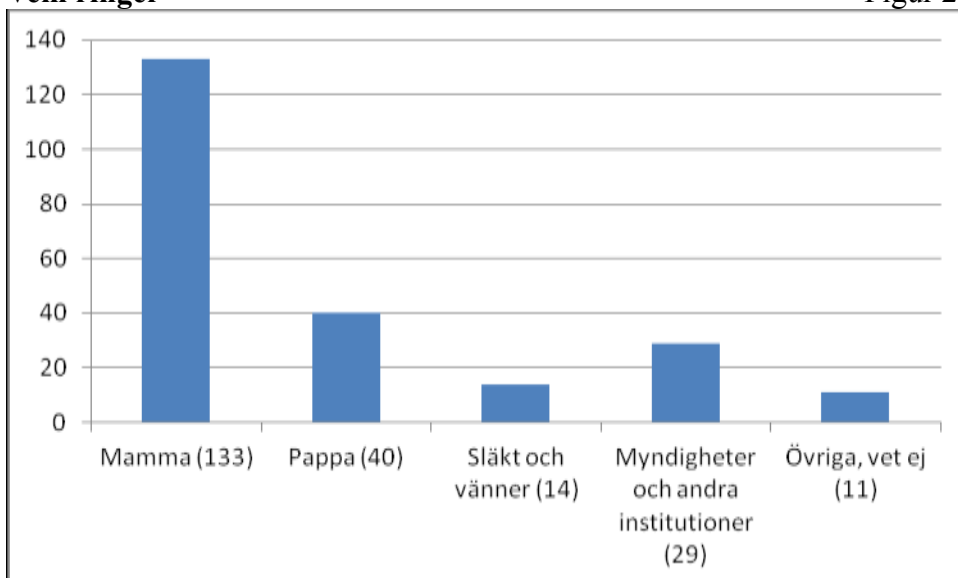
Hur 65 samtal har hänvisats vidare

Figur 1

Vem ringer

Figur 2

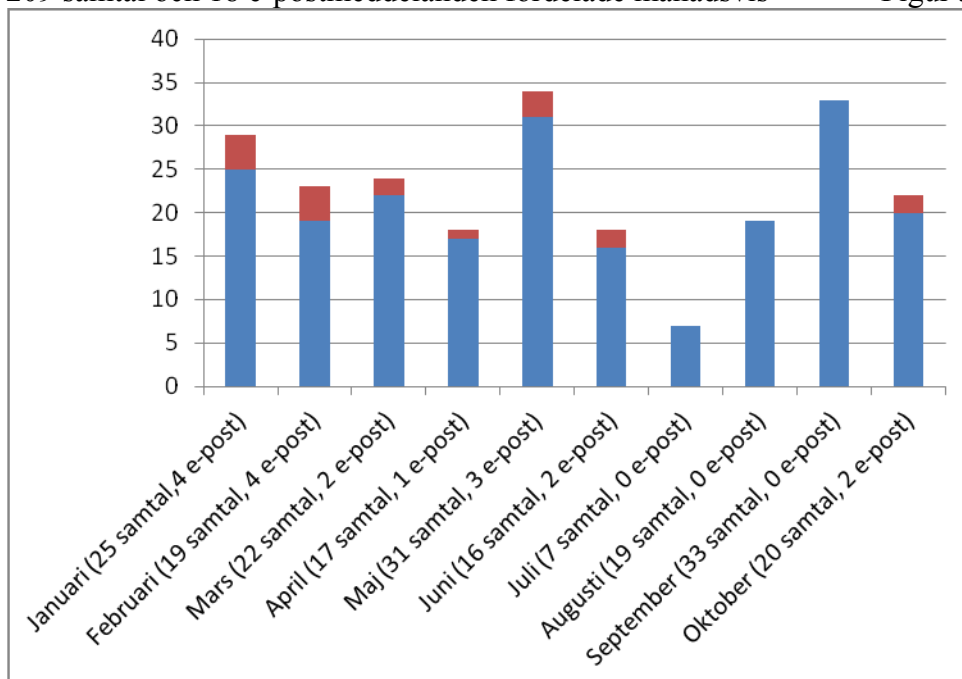

Av de tagna kontakterna kommer 77 % från föräldrar. Det är främst mammorna som ringer (59%). Med släkt och vänner avses privata ombud som används bl.a. på grund av språksvårigheter. Under Övriga, vet ej sorteras samtal och e-post som kommer från personer där problematiken inte gäller barn. Oftast är dessa samtal som hänvisas till annan huvudman.

När ringer de

209 samtal och 18 e-postmeddelanden fördelade månadsvis

Figur 3

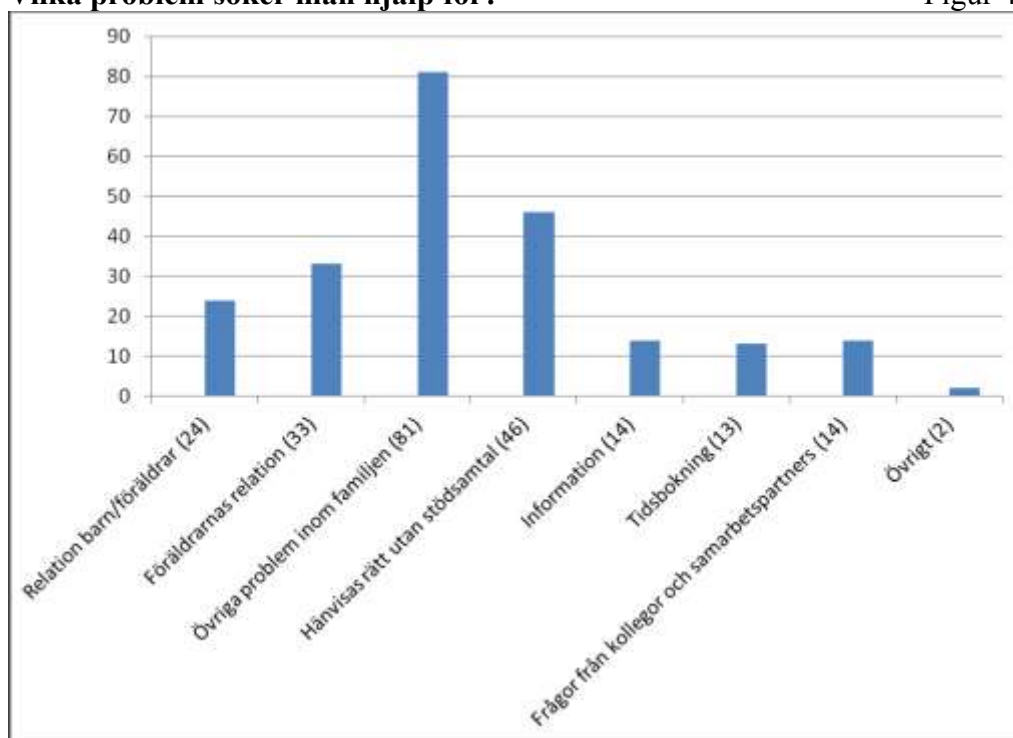

Följande faktorer antas ha bidragit till antalet kontakter:

- Januari: information om Föräldrastödslinjen skickas ut till skolor och förskolor, primärvården, myndigheter och andra institutioner samt till ideella organisationer
- Maj: information om Föräldrastödslinjen i Svenska Bostäders trappuppgångar
- Juli: semester och skollov
- September: information om föräldrakurser skickas ut till bl a skolor, barnvårdscentraler och bibliotek.

Vilka problem söker man hjälp för?

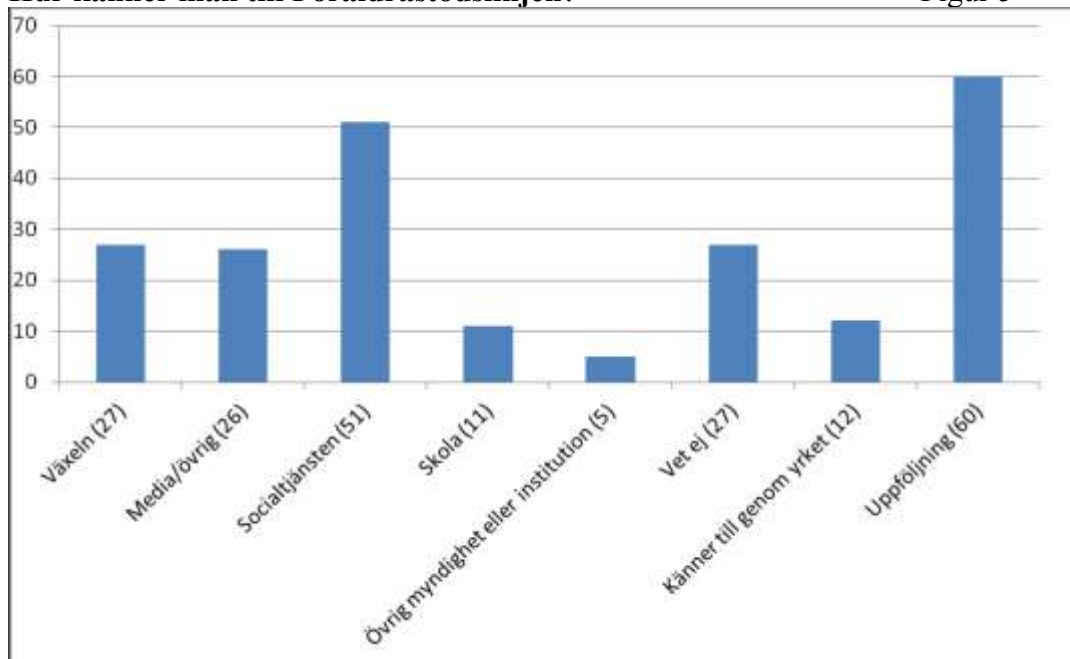
Figur 4

Av de inkomna 227 samtalen och e-postmeddelanden har sammanlagt 138 (61%) handlat om frågor om relationen och problem i familjen, som enligt den som tar kontakt handlar om eller påverkar barnens mående. 46 kontakter handlar om frågor som hänvisas direkt till annan kollega eller samarbetspartner. De övriga 43 kontakterna handlar om information om föräldrakurser eller hur man går tillväga vid separation (14 st), ändring av bokad tid (13 st) samt frågor från kollegor eller samarbetspartners, såsom begäran om information eller förhandsbedömning av klient (14 st), en jobbsökan samt ett förslag att göra ett dokumentär av Föräldrastödslinjen.

Hur känner man till Föräldrastödslinjen?

Figur 5

Av de 227 samtal är 167 nytagna kontakter och 60 är uppföljningar. I 53 (32 %) av de nytagna kontakterna, har personen själv sökt information genom växeln, internet, annonsering eller genom bekanta. Hänvisning från socialtjänsten har skett i 51 fall (30%). I 27 fall (16%) av samtal vet vi inte hur de fått kännedom om telefonlinjen. Det är dock troligt att många har blivit hänvisade av socialtjänsten. Sammanlagt 10 % av de nytagna kontakterna har hänvisats att ringa av andra samhällsinstitutioner. Det behövs mer informationsarbete att göra för att få andra samhällsinstitutioner att hänvisa mer till Föräldrastödslinjen.

De tre familjesamtalen

Projektet startade 2010-09-01. Eftersom familjebehandlare redan fanns på plats startade det öppna intaget till tre familjesamtal utan registrering direkt. Samtal utvärderades dock inte då eftersom Föräldrastödslinjen enligt planerna skulle ingå i projektet "Praktikens exempel" på Socialstyrelsen. Praktikens exempel innebär att man ska hitta lokala sätt att utvärdera sin verksamhet på. Socialstyrelsens projekt startade 2011-01-01 och då var också projekt Föräldrastödslinjen fulltaligt. Våra jämförelser är därför från 2011-01-01 till 2011-10-31.

Syfte och idé med insatsen är att erbjuda föräldrar stödjande samtal i ett tidigt skede för att förebygga mer permanenta sociala problem hos barn/ungdomar 0-20 år. Samtal ges till föräldrar som själva Syfte och idé med insatsen är att erbjuda föräldrar stödjande samtal i ett tidigt har tagit kontakt med Föräldrastödslinjen och där mottagande socialsekreterare bedömt att familjen är i behov av familjesamtal. Den förälder som ringt kommer själv eller tillsammans med den andre föräldern, beroende på problematiken. Barnet/ungdomen ska inte vara aktuell inom Barn- och Ungdoms utredningsenhet. Väntetiden har varit mellan 1 vecka och en månad, men det går att boka akuta tider vid behov.

Under perioden 2011-01-01 – 2011-10-31 har 63 familjer erbjudits familjesamtal. 43 familjer har genomfört samtalen. De övriga avbokade eller dök aldrig upp.

De 43 familjerna hade 56 barn som var direkt berörda av det som föräldrarna sökte hjälp för. Ofta sökte föräldrarna hjälp med problem med ett barn, men det fanns ofta fler syskon. Fördelningen mellan pojkar och flickor var ungefär lika många av varje kön, 29 flickor och 27 pojkar. 15 familjer hade invandrarbakgrund.

25 familjer sökte hjälp med någon form av problem med barnen. Det kan vara att barnen inte lyssnade till vad föräldrarna sa och hur de skulle tackla olika situationer som skolk, syskonbråk och regler. Bland flickorna var 9 över 12 år och 7 under. Bland pojkarna var 7 över 12 år och 2 under. Alltså kan man dra slutsatsen att tonårsproblemen överväger bland dem som söker stöd eftersom 2/3 av barnen som föräldrarna har problem med var tonåringar.

13 familjer hade så stora kommunikationsproblem mellan föräldrarna att det påverkade barnen negativt. 5 familjer sökte övrigt stöd. Det kunde vara stöd i frågor som rör barnen men inte har med kommunikationen med dem eller den andra föräldern att göra.

Barnen var mellan 1,5 och 19 år. Oftast kom föräldrarna tillsammans eller enskilt. Ibland träffade familjebehandlarna även barnen. Det gällde då oftast tonåringar. 3 familjesamtal erbjöds, 1,5 timmar/gång, en gång per vecka eller var fjortonde dag beroende på problematiken. Antalet samtal utökades till 5 i särskilda fall.

Det övergripande målet med familjesamtalen är att familjerna ska få hjälp med att förebygga sociala problem.

Specifika mål på individnivå är att kommunikationen inom familjen ska förbättras och att oron för familjesituationen ska minska

Föräldrarna får granska sig själva och se vad de kan ändra i sitt förhållningssätt så det påverkar barnets beteende.

Familjesamtalen läggs upp efter en speciell metod för att ge så bra resultat som möjligt på kort tid.

Familjesamtal 1

Familjebehandlarna informerar om ramarna för samtalen. Bakgrund och identifikation av problemet fås fram genom öppna frågor. Berättelse och identifikation av problemet är ångestreducerande. Det som går att identifiera kan man också förändra. Ingen pekats ut som syndabock, varken föräldrar eller barn. Föräldrarnas betydelse och att de är experter på sina egna barn betonas. Allt som är positivt och fungerande i klienternas berättelse bekräftas och förstärks. En känsla av duglighet och kunnande skapas hos föräldrarna. Detta aktiverar deras resurser. Motivation och möjlighet att delta i problemlösningen ökar. Vid första samtalet formuleras ett hemuppdrag som innebär ett alternativt beteende från föräldrarna som ger en annan respons från barnet/ungdomen.

Familjesamtal 2

Familjebehandlarna frågar vad som har hänt sedan gången innan. Har det fungerat att göra hemuppgiften och vilken blev reaktionen från barnet? Familjebehandlarna ger feedback, bekräftar och förstärker föräldrarna. De får en ny hemuppgift anpassad efter situationen.

Familjesamtal 3

Familjebehandlarna går igenom hemuppgiften, pratar om förändringen som inträtt och vad föräldrarna kan göra för att behålla den. Behandlarna summerar vad de pratat om tillsammans och gör en bedömning av om det behövs en uppföljning. I enstaka fall kan familjer få komma en fjärde - femte gång.

Under hela processen bekräftas och förstärks föräldrarna så att det blir en ständig aktivering av deras resurser.

I de fall där föräldrarna har problem med annat än kommunikation med barnet, exempelvis kommunikation med varandra, gör vi på samma sätt, men hemuppgifterna blir anpassade efter problemen. Resultatet av att lösa de problem familjen har gynnar alltid barnet.

Exempel på familjesamtal:

Joel 15 år

Föräldrarna hade problem med sonen som rökte cannabis och inte skötte skolan. Han lyssnade inte på föräldrarna och hörde inte alltid av sig. Vi pratade om frigörelseprocessen och att föräldrarna hade olika förhållningssätt. Hemläxa: ha ett gemensamt förhållningssätt, ignorera oviktiga saker, beröm, visa kärlek och ge en känsla av frihet. Vid det andra besöket hade föräldrarna provat att stötta varandra, uppmärksamma det Joel gjorde bra och inte tjata. Förbättringar hade skett och de skulle fortsätta att jobba på samma saker. Missbruket behandlades av MiniMaria. Genom att föräldrarna fick bättre kontakt med sin son kunde de också vara mer delaktiga i missbruksbehandlingen.

Emma 10 år

Föräldrarna separerade för 5 år sedan. Emma ville inte längre åka till fadern på helgerna. Hon mådde dåligt och fick utbrott i skolan. Fadern var aggressiv och skrek och hotade både Emma och modern. Modern var orolig. Vi anmälde till Mottagningsgruppen då det handlade om våld och fortsatte med föräldrasamtal. Föräldrarna började samarbeta bättre och fadern ändrade sitt beteende. Emmas skola började fungera och hon ville åka till sin pappa på helgerna.

Sara 9 år

Modern hade behållit dottern efter ett umgänge i tre veckor utan faderns tillåtelse. Föräldrarna hade före separationen bråkat mycket och hotat varandra. Fadern fick veta vad föräldrars rättigheter och skyldigheter är och vi ringde upp modern. Hon lämnade tillbaka Sara och kom på ett möte tillsammans med fadern. Föräldrarna ansökte om samarbetssamtal hos Familjerätten för att skriva ett avtal så det blev tydligt vad som gällde.

Anna 8 år

Annas styvmor ringde och ville komma på besök tillsammans med fadern för att diskutera vad de skulle göra när Anna träffade sin mamma när hon drack. Vi pratade om vad fadern kan göra för att förhindra att Anna går till sin mamma när hon är berusad och hur han kan förhålla sig. Vi föreslog att modern skulle komma och prata om umgänget, ensam eller tillsammans med fadern.

Vårt intryck är att de flesta föräldrar är nöjda med kontakten och möjligheten att få komma på tre samtal utan registrering. Det kan förebygga många problem att föräldrarna själv söker kontakt när de är motiverade till en förändring och innan problemen känns oöverstigliga. Om det finns oro för barnet kan vi anmäla till Mottagningsgruppen. Endast ett föräldrar har klagat. Många har jobbat hårt med att göra förändringar hos sig själva och därigenom få en annan respons från barnet. Det har skett stora förändringar både i kommunikationen med barnen och mellan föräldrarna och arbetet har kunnat förebygga framtida problem.

Den fältförlagda socialsekreteraren

Den fältförlagda socialsekreteraren har som uppdrag att söka upp barn/ungdomar med ett normbrytande beteende som inte är aktuella inom Socialtjänstens Barn- och Ungdomsenhet och initiera/starta förebyggande insatser.

Det övergripande målet med verksamheten är att upptäcka barn/ungdomar med normbrytande beteende i tid innan den sociala problematiken blivit för stor. Specifika mål på individnivå är att avbryta/minska barnets/ungdomens normbrytande beteende.

Den fältförlagda socialsekreteraren har besökt alla skolor, fritidsgårdar, parklekar och övriga platser där barn/ungdomar uppehåller sig. Genom dessa besök har socialsekreteraren möjliggjort för barnen/ungdomarna att etablera en kontakt med henne. Kontakt med vuxna på dessa platser har också etablerats för att möjliggöra ett snabbt och effektivt stöd/råd vid behov. Den första delen av projektet genomsyrades att etablering, synlighet och flexibilitet. Socialsekreteraren har haft för avsikt att vara tillgänglig och behjälplig med kort varsel.

Barn/ungdomar har själva kunna ringa socialsekreteraren för att få stöd och hjälp i ett akut skede eller boka in ett samtal. Personal och föräldrar har haft samma möjlighet.

Socialsekreteraren har samverkat med skola, polis och fritidsverksamhet. I samverkan med föräldrar och övrigt nätverk har tidiga insatser kunnat möjliggöras, såsom stödsamtal, krissamtal, familjesamtal, stöd i kontakten med skolan, hänvisning till och kontakt med andra aktörer samt mobilisering av den unges nätverk. Den fältförlagda socialsekreteraren har även informerat enskilda och samarbetspartners om Föräldrastödstelefonen och möjligheten för familjer att få familjesamtal.

Insatserna har sett olika ut. De har bestått av stödsamtal till barn/ungdomar, personal eller föräldrar och gruppaktiviteter.

Socialsekreteraren har startat förebyggande arbete med barn och ungdomar där det funnits en anmälan på Mottagningsgruppen på Barn- och ungdomsenheten men där problematiken inte varit så allvarlig att de öppnat en utredning.

Socialsekreteraren har suttit med i olika samverkansmöten och då fått kännedom om platser och grupperingar bland barn/ungdomar som kan kräva en insats. Då har socialsekreteraren själv eller tillsammans med polis och fritidspersonal sökt upp dem och undersökt vad som kan vara lämplig insats.

Ett exempel på en riktad insats är en gruppverksamhet på skoltid för två femteklasser. Skolpersonal uppmärksammade hårda attityder och våldsinslag hos en grupp 11-åringar och hade svårt att bryta detta. Denna information kom fram vid ett möte mellan olika aktörer. Socialsekreteraren deltog i lektioner i ämnet livskunskap där hon hade värderingsövningar och använde sig av bildmaterial, s.k. känslkort och egenskapskort. Barnen fick möjlighet att uttrycka sina tankar och känslor samt skapa en förståelse för sina medmänniskor. I detta arbete fick socialsekreteraren även möjlighet att se om något av dessa barn var i behov av individuellt stöd. Personalen fick också en genomgång av materialet som använts i barngruppen för att tidigare kunna uppmärksamma svårigheter hos barnen och lättare möjliggöra samtal med barnen.

En enkät bland dessa barn visade en stor uppskattning för dessa lektioner. Det hade varit bra att undersöka om lektionerna påverkade det normbrytande beteendet. Men eftersom eleverna splittrades och gick till andra skolor i 6-an har det inte varit möjligt att följa upp.

Den fältförlagda socialsekreterarens arbete har fördelats enligt följande:
 Uppsökande arbete i skolor, fritidsgårdar och hembesök 15 timmar/vecka.
 Enskilda samtal och MI samtal 10 timmar/vecka.
 Samverkan med polisen 2 timmar/vecka.
 Samverkansmöten och samtal med samarbetspartners 5 timmar/vecka.
 Administrativt arbete och övriga möten 6 timmar/vecka.
 Projektgruppen möte 2 timmar/vecka

Antalet barn/ungdomar som kommit i kontakt med den fältförlagda socialsekreteraren är mellan 100-200 totalt och ungefär 100 barn/ungdomar har haft någon form av enskild kommunikation med henne.

Det är svårare att mäta nyttan av den fältförlagda socialsekreterarens arbete eftersom hon riktat sig mycket till grupper. En genomförd snabbenkät (se sidan 17) ger dock en indikation på att insatsen är uppskattad och behövs.

En fullständig utvärdering av de vinster man fått av den fältförlagda socialsekreterarens arbete får göras av den forskare som skall utvärdera Föräldrastödslinjen 2012.

Samarbetet med frivilligorganisationer

Alla frivilligorganisationer kartlades och kontakter togs för möten med de frivilligorganisationer som kan tänkas vara till hjälp och som vi kan samarbeta med i det sociala arbetet.

Hittills har projektet sökt eller blivit uppsökta för samarbete med 16 frivilligorganisationer. Projektet blir mycket väl mottaget. Vi har lärt oss mycket om alla frivilliga krafter som arbetar för våra målgrupper. Det är viktigt att ha dessa kunskaper för att kunna hänvisa allmänheten vidare till rätt organisation när de ringer Föräldrastödslinjen. Vi har dock konstaterat att det inte finns så många frivilligorganisationer som arbetar direkt med barn/ungdom i Hässelby – Vällingby.

Trots att den somaliska befolkningen i Hässelby –Vällingby är stor har vi inte hittat någon somalisk frivilligorganisation. Troligen åker de till Rinkeby där det finns många somaliska föreningar.

Frivilligorganisationerna behöver kunskaper om vad Socialtjänsten kan erbjuda och med kännedom om projektet kan de hänvisa personer till Föräldrastödstelefonen eller till den fältförlagda socialsekreteraren samt informera om de tre familjesamtal de kan få. Vi diskuterar också gemensamma projekt och andra verksamheter med vissa organisationer.

Genom kontakter med frivilligorganisationer får vi mer kunskaper om vilket stöd som saknas för våra målgrupper.

I den fortsatta planeringen ligger samarbete med bostadsföretag för att få hjälp att sprida kunskap om projektet.

Hur målen med projektet uppnåts:

Målen med projektet var

- **Att** i ett tidigt skede snabbt kunna erbjuda råd och stöd och /eller familjestödande samtal med de familjer som på eget initiativ tar kontakt eller blir rekommenderade att göra det.
Resultat: Vi har snabbt kunnat erbjuda alla som sökt antingen råd och stöd per telefon eller familjesamtal. Föräldrastödslinjen har varit bemannad varje dag sedan projektet startade.

Vi har dock inte nått ut med informationen till alla som kanske behöver den, trots affischer på alla skolor, förskolor, BMM, BvC samt annonsering i lokaltidningar. Förskoleavdelningen har påpekat att det är nödvändigt att sprida informationen på fler språk. Inom Hässelby – Vällingbys förskolor talas i dag 90 språk bland familjerna.

Cirka 35% av befolkningen i Hässelby- Vällingby har utländsk bakgrund. Som konsekvens av detta distribueras nu information om Föräldrastödslinjen på de åtta största utländska språken.

- **Att** familjer efter avslutade familjesamtal skulle uppleva att kommunikationen inom familjen förbättrats och att oron för familjesituationen skulle ha minskat.
Resultat: Den enkät som utformades inom Socialstyrelsens projekt ”Praktikens exempel” blev klar först till den 1/8 då den började användas före och efter samtalen. Tyvärr visade det sig att frågorna inte fungerade

för alla familjer. Vi kan alltså inte dra några slutsatser av dessa enkäter bara konstatera att det är mycket svårt att formulera bra enkäter. Dock är familjebehandlarnas upplevelse att alla familjer (43) som har haft dessa familjesamtal har varit mycket nöjda förutom en familj

Utvärdering – praktikens exempel

Genom Socialstyrelsens projekt ” Praktikens exempel” fick vi kunskap om hur man bör utforma enkäter för att resultatet ska bli tillförlitligt och evidensbaserat. Det ska finnas en beskrivning av det man ska mäta med kärnkomponenterna i det man ska utvärdera definierade. Man ska göra för- och eftermätningar samt ställa frågor som kan mäta resultatet. Man ska undvika frågor om hur nöjda föräldrarna är med samtalen eftersom folk i allmänhet är nöjda med den hjälp de fått, men det mäter inte om det skett någon förändring.

Vi bestämde oss för att utvärdera de samtal som handlade om kommunikationen mellan barn och föräldrar och gjorde frågor med svarsalternativ på en skala 1 -10. Innan vi var klara med frågorna hade det gått en tid, så vi delade ut de första enkäterna i april. I samråd med Socialstyrelsen filade vi mer på frågorna och bröt ner dem till att gälla kommunikationen med barnet. T.ex. ” Tycker du att det är lätt att prata med ditt barn”, ”Kan du prata med ditt barn om allt” i syfte att mäta om barnet lyssnar på föräldrarna och hur kommunikationen i familjen såg ut. Det blev flera olika varianter på enkäterna och vi började inte dela ut de slutgiltiga förrän den 1/8.

Det visade sig att många föräldrar inte tyckte att frågorna var relevanta. De kanske kunde prata med sina barn om allt, men hade ändå stora problem med kommunikationen. Det var inte heller lätt att mäta den förändring vi hade tänkt mäta eftersom föräldrarna inte tyckte frågorna stämde med åldern på deras barn och att skalorna var förvirrande. Några föräldrar kryssade i tvärtom mot vad de menade på skalan. Vi försökte sitta med och förklara frågorna, men frågan är om det påverkade vad föräldrarna kryssade i.

De enkäter vi har samma för- och eftermätningar på är inte tillräckligt många för att utgöra ett tillförlitligt underlag. Det skulle inte vara etiskt att försöka sammanställa ett resultat av alla olika versioner. Vi kan konstatera att det är en grannlaga uppgift att formulera en hållbar enkät.

Utvecklingsenheten i Stockholms stad utlyser nu ett forskningsanslag för utvärdering av Föräldrastödslinjens verksamhet.

- **Att** antalet anmälningar till Barn och Ungdoms utredningsenhet skulle minska.

Antalet anmälningar är inte detsamma som antalet barn. Många barn har flera anmälningar under ett år.

Resultat

Under mätperioden januari t.o.m. oktober 2010 jämfört med januari t.o.m. oktober 2011 har inte antalet anmälningar minskat. Däremot har *antalet unika barn som utreds minskat med 21%!*

Detta är en dramatisk minskning. Det är viktigt att utreda vilken roll projektet har haft när det gäller den stora minskningen. Hur stor betydelse har det att de utredande socialsekreterarna efter en förhandsbedömning kan hänvisa familjerna till Föräldrastödslinjen? En del av ansvarskänslan hos socialsekreteraren för hur det ska gå i familjen kanske lättar när de kan hänvisa till andra. En socialsekreterare sa att Socialtjänsten blir så mycket mänskligare när man kan hänvisa familjer till Föräldrastödslinjen istället för att bara säga ”Era problem är inte tillräckligt stora för att vi ska starta en utredning.”

- **Att** utveckla och utöka samarbetet med olika frivilligorganisationer och andra samhällsinstitutioner.

Resultat Under projektets gång har vi haft enskilda möten inplanerade med 14 frivilligorganisationer. Förutom dessa träffar har vi träffat flera andra frivilligorganisationer t ex på Svenska kyrkans månatliga frukostträffar. Mötena med frivilligorganisationerna har varit mycket positiva. De flesta frivilligorganisationerna önskar mer kontakt med socialtjänsten. Vid dessa möten har vi informerat om socialtjänsten och Föräldrastödslinjen och vi har pratat om möjliga samarbetsformer. Detta har lett till att :

Vi har hjälpt Svenska kyrkan i Hässelby att få deltagare till föräldrautbildning .

Vi nu tillsammans med Svenska kyrkan och Brottsofferjouren söker pengar till ett gemensamt projekt riktat till kvinnor och barn som varit utsatta för familjevåld.

Vi planerar en informationsinsats om föräldrars viktiga roll tillsammans med Föräldraalliansen.

Vi har stöttat Marockanska kvinno föreningen när de har sökt projektpengar osv.

Samarbetet med skolornas, förskolornas, fritidsgårdars, parklekars personal med flera är en självklar del i projektet . Vi håller också på att utveckla samarbetet med fastighetsägare. Svenska Bostäder hjälpte projektet med att sätta upp information om Föräldrastödslinjen i alla trappuppgångar. Genast gav det effekt. Se figur 3 sidan 5 . Maj månad hade vi flest samtal på Föräldrastödstelefonen. Detta visar på att det finns ett behov. Frågan är hur vi når familjerna på effektivaste sätt.

- **Att** starta föräldrakurs ”Familjeverkstan” på studieförbund

Resultat Projektet har initierat en kurs i Familjeverkstan på ABF. Den skulle starta hösten 2011 och utannonserades av ABF. Det blev dock ingen kurs på grund av för få anmälningar (3 st). Projektet har även samarbetat med Svenska Kyrkan Hässelby som har en diakon som är utbildad i Familjeverkstan. Hon planerade att starta två kurser i Familjeverkstan hösten 2011. För få anmälningar (1 st) gjorde att ingen kurs startade. Det är anmärkningsvärt att det blivit så få anmälningar då vi har annonserat kuserna i lokaltidningen och gjort särskilda

informationssatsningar till skolor, förskolor, BVC, BMM och inom Barn och Ungdoms utredningsenhet.

- **Att** erbjuda familjesamtal inom 24 timmar vid förstagångsbrott.
Resultat Verksamheten har inte kommit igång. Resurserna har inte räckt till.

Positiva och negativa erfarenheter inom projektet

Det finns många barn/ungdomar som av olika anledningar inte mår bra med sig själva, har dålig självkänsla och tilltro till att vuxna kan vara dem till stöd. 16 elever i åk 5 svarade på frågan från den fältförlagda socialsekreteraren om det finns vuxna i skolan de kan tänka sig prata med om de har något bekymmer eller problem. Ingen av de 16 eleverna skulle tala med någon på skolan oavsett yrkeskategori. Hälften av dem hade någon utanför skolan som de skulle kunna prata med. Detta innebär att hälften av dessa barn inte hade någon vuxen de kände tillit till.

Barnet/ungdomarna löser då sina problem i sin kamratkrets och i många fall blir svårigheter och händelser för det enskilda barnet en hemlighet barnet bär runt på. Att hitta egna lösningar i ett destruktivt beteende, utåtagerande, att isolera sig eller bli introvert kan då blir lösningarna för barnet/ungdomen.

Den fältförlagda socialsekreteraren har fått förtroenden från barn/ungdomar då de har berättat saker för henne som de inte berättat tidigare för någon vuxen. Samhället måste skapa förutsättningar för barn att kunna berätta för någon vuxen. Det finns mycket att göra vad gäller upplysning om bemötande av barn/ungdom. Till exempel är arga barn ofta ledsna barn som inte alltid ska bemötas med repression. Den fältförlagda socialsekreteraren har även uppmärksammat att personal på skolor och fritidsgårdar inte alltid ingriper vid normbrytande beteende. Det kan till exempel gälla ett vulgärt språk och våldsinslag.

Den grupp ungdomar som är aktuella inom socialtjänsten är vana att få vuxnas uppmärksamhet och upptar därmed mycket av samhällets fältresurser ex fritidspersonal och polis. Bakom denna grupp finns en stor grupp av barn med behov av vuxenkontakt. Det är den gruppen som den fältförlagda socialsekreteraren har koncentrerat sig på. Många av dessa barn behöver inte letas upp. De är ofta redan identifierade av skol- och fritidspersonal.

Vi ser det som bekymmersamt att så få frivilliga organisationer inom Hässelby – Vällingby riktar sina insatser mot barn/ungdomar.

Responsen som projektets medarbetare fått direkt från barn/ungdomar, föräldrar som samarbetspartners visar på att det projektet gör är värdefullt och viktigt. Att hjälpa människor att själva ta tag i sina problem istället för att det ska behöva gå så långt att det blir anmälningar och utredningar innebär att de får ha kvar sitt värde och respekten för sig själva. Det är inget som myndigheten tar ifrån någon utan något som myndigheten tillför.

Bieffekter

Socialtjänsten blir mer synlig med projektet.

De som ringer föräldrastödstelefonen är till stor del separerade eller står inför en separation. Vi upptäckte att det saknades en samlad information om hur separationer går till och vad man ska tänka på bland annat vad gäller barnen. Därför tog projektet fram broschyren "När föräldrar separerar". Broschyren är bilagd denna projektrapport.

Mötena med frivilligorganisationer har lett till att vi sökt pengar till nya utvecklingsprojekt tillsammans med dem.

Projektet har givit en överblick av samhällets olika problem och vilka resurser det finns att tillgå. Vi upplever mer och mer att vi utför en form av samhällsarbete där vi motiverar andra att delta i det sociala förebyggande arbetet.

Viktiga lärdomar

Det behövs mer förebyggande riktade insatser eftersom det finns barn som är identifierade med normbrytande beteende som många känner till men ingen arbetar med.

När man samverkar med olika parter är det viktigt med kommunikationen. Förväntningarna på projektet har sett olika ut från olika yrkesgrupper. Vi borde ha varit tydligare i ett inledningsskede med vilka den fältförlagda socialsekreteraren skulle rikta sig till dvs till de barn/ungdomar som inte är aktuella inom barn och ungdoms utredningsenhet,

Goda relationer ger ringar på vattnet. Detta gäller både personal vi samverkat med och enskilda barn, ungdomar och familjer. En familj som har fått hjälp berättar det gärna vidare liksom skolpersonal med goda erfarenheter för det vidare.

Samverkan mellan olika samhällsinstitutioner är för övrigt väl utvecklad i Hässelby - Vällingby vilket bekräftas av personer som har arbetat i andra stadsdelar/kommuner tidigare.

Det är främst väletablerade svenska familjer och invandrade familjer som varit här länge och själva kan söka sig fram som har använt föräldrastödstelefonen och fått familjesamtal. Vi måste nå dem som inte själva har kapacitet att söka upp oss. Information om verksamheten måste gå ut på olika språk och rikta sig till olika grupper.

Snabbenkät

Vi skickade ut en enkät om projektet till samarbetspartners (skolor, förskolor och frivilligorganisationer) under oktober 2011. Svarstiden var endast två dagar, men av 107 tillfrågade svarade 30 stycken, en svarsfrekvens på 28% vilket får betraktas som många med tanke på den korta svarstiden.

Enkäten bestod av fyra frågor och utrymme för kommentarer. Vi ville veta om de tillfrågade kände till projektet Föräldrastödslinjen, och om de tyckte att Föräldrastödstelefonen, de tre familjesamtalen och fältförlagd socialsekreterare behövdes. Tredje frågan handlade om ifall de rekommenderat eller själv haft kontakt med Föräldrastödslinjen. Sista frågan tog upp om de ansåg att projektet gjort det lättare att hänvisa till socialtjänsten, om det blivit lättare att få snabb hjälp och om tillgängligheten ökat.

Alla kände till projektet och tyckte att verksamheten i de olika formerna behövs. Man kan anta att det var de som kände till projektet som svarade på enkäten. De flesta hade rekommenderat någon att ta kontakt med Föräldrastödslinjen och de flesta anser att familjer får snabbare råd och hjälp när den finns. Större delen ansåg att det är lättare att hänvisa familjer till socialtjänsten och att det är bra att familjerna får hjälp i ett tidigt skede.

Verksamhetens fortlevnad?

Hela verksamheten behöver en ordentlig oberoende utvärdering innan man kan säga vilka delar och hur stora delar av verksamheten som ska finnas kvar. Projektet hade behövt fortgå minst ett år till. Allmänt kan man räkna med att det tar 2 – 3 år innan en verksamhet av detta slag blir känd. Stockholms stads Utvecklingsenhet planerar att göra en utvärdering av verksamheten.